

ARTIOM LAZAREV ȘI ROLUL SĂU ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN R.S.S. MOLDOVENEASCĂ

Cătălina-Maria BEBEA

Fiecare personalitate, care figurează în dosarele istoriei – își are un rol aparte în istoria omenirii. Artiom Lazarev a fost cel care s-a aflat în mijlocul vieții publice din R.S.S. Moldovenească pe parcursul întregii sale vieți. Controversele ce se rotesc în jurul persoanei sale vorbesc despre faptul că a fost un om deloc obișnuit.

Născut la 30 octombrie 1914, în localitatea Camenca, județul Olgopolsk, gubernia Podolsk, trece în 1923, împreună cu familia sa pe moșia cneazului Gagarin, în gubernia Herson. Între anii 1924-1927 a frecventat școala primară din satul Novo-Mihailovka. Au urmat cursurile școlii serale, absolvind astfel clasa a 7-a în 1929. De-a lungul anilor 1928 – 1930 a fost colhoznic și comunar în regiunea comunei Maiak. În ianuarie-iulie 1932 își face studiile la Școala Republicană de Instructori de Pioneri din or. Tiraspol. Tot aici a fost recomandat pentru studii la Institutul Pedagogic. În 1933 a absolvit rabfak-ul pedagogic și este înscris la Institutul Pedagogic din Tiraspol. În același an el este admis și la Facultatea de Istorie, pe care a absolvit-o cu mențiune.

În 1937-1938 a activat în calitate de șef de secție la Comitetul orașenesc și regional al comsomolului din R.A.S.S.M. Iar din august 1938 își începe cariera în învățământ – a predat istoria la Institutul Legumicol din Tiraspol. După care, în 1940-1941 a îndeplinit funcția de inspector superior de istorie și geografie la secția instructiv-metodică a Comisariatului Norodnic al Învățământului a R.S.S.M.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost comandant de pluton, iar în 1946, după demobilizare, s-a întors la Chișinău, unde devine șef al Direcției Orașenești de Învățământ din Chișinău (până în 1947).

Începând cu 1947 până în aprilie 1951, Artiom Lazarev a deținut funcția de ministru al Învățământului al R.S.S.M. Ocupând această funcție, Lazarev a pus problema revalorificării literaturii clasice. În 1949, printr-un ordin al ministrului, a fost confirmată lista nominală a clasicilor literaturii noastre care urmau să fie introduși în programele de învățământ, pentru toate nivelurile de studii. Astfel, la 1 septembrie al aceluiași an, în toate școlile din republică începea predarea, din manuale noi, a literaturii clasice și a operelor cronicarilor români.

În anul 1951, Lazarev este transferat în organele de partid, unde a ocupat funcția de Secretar pentru problemele ideologice al CC al PCM (până în anul 1953).

Timp de o decadă, începând cu anul 1953, a fost ministru al Culturii al R.S.S.M., unde a desfășurat o activitate prodigioasă: în vara anului 1957 a fost inaugurată Aleea Clasicilor cu 12 busturi ale clasicilor noștri (M. Eminescu, V. Alecsandri, I. Creangă, D. Cantemir ș.a.).

De asemenea, oamenii de cultură ai timpului s-au bucurat de susținerea ministrului Lazarev. „...Maria Bieșu, Vladimir Curbet, Emil Loteanu, ș.a. din plin au beneficiat de mărinimia și atenția accentuată din partea lui ca ministru al culturii”, afirmă Constantin Popovici.

În anul 1963, a fost demis din funcția de ministru al culturii fiind învinuit de naționalism, după care se angajează la Institutul de Istorie al AȘM, unde a fost numit în funcția de director al Secției de istorie a perioadei sovietice.

Anul 1968 pregătise o nouă încercare pentru Artiom Lazarev - el a ocupat funcția de rector al Universității de Stat din Chișinău (este de menționat faptul că Lazarev este primul rector băștinaș al acestei universități). Aflându-se în această funcție, el a înfăptuit un șir de reforme și renovări:

- A introdus schimbări cantitative și calitative în structura universității, deschizând noi facultăți și catedre (de exemplu, trei catedre de istorie: Istorie Antică și Evul Mediu, Istorie Modernă și Contemporană, Istoria Moldovei – 1969); în baza Facultății de Fizică și Matematică a creat Facultatea de Fizică și Facultatea de Matematică și Cibernetică (1972).

De asemenea, a fost inițiată activitatea unor noi structuri la nivel de universitate, cum ar fi: Muzeul de Științe ale Naturii (1968), Consiliul pentru conferirea titlurilor științifice, Secția publicații, Muzeul de antichități (1973) ș.a.

- A depus eforturi considerabile pentru ameliorarea stării deplorabile a Universității, unde se învâța în câteva schimburi, doar 40% dintre studenți erau asigurați cu cămine, 158 de profesori nu erau asigurați cu spațiu locativ, iar 112 ocupau camere în căminul nr.4, destinat studenților. Astfel în 1968, Lazarev a scris un demers către Consiliul de Miniștri al Moldovei, în care a expus toate problemele universității și prin care solicita suport pentru crearea unui mediu propice studiilor. În acest mod, între anii 1970 -1974, au fost construite noi cămine, un bloc nou pentru Facultatea de Limbi Străine și cea de Biologie, universitatea a fost dotată cu tehnici și utilaje noi. În acest fel, la mijlocul anilor '70, universitatea dispunea de 5 blocuri de studii, 11 cămine studențești (2 au fost date în exploatare deja în anul 1972) și tot în această perioadă, universitatea a primit 100 de apartamente pentru corpul didactic.

- Odată venit la conducerea universității, Lazarev a inițiat o „politică” de promovare a băștinașilor, susținând în funcții de conducere persoane de origine autohtonă capabile. De asemenea, el susținea foarte mult activitatea

studentilor, promovându-i nu doar pe teritoriul RSSM, dar și în întreaga Uniune Sovietică, direcționând la studii tineri români din R.S.S.M. (exemplul lui Petru Soltan).

- De asemenea, în perioada în care Artiom Lazarev s-a aflat la postul de rector al USC, s-au stabilit relații de colaborare cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, care presupunea un schimb de experiență între cele două instituții.

După demisia din funcția de rector al Universității de Stat din Chișinău, A. Lazarev s-a dedicat activității științifice, fiind membru corespondent al AȘM (până în 1976), iar din 1976 până în 1977 a fost membru titular și vicepreședinte al Academiei de Științe.

A decedat în 1999, la 14 aprilie.

Activitatea pe care a desfășurat-o Artiom Lazarev în învățământul R.S.S.M. nu poate fi trecută cu vederea. Deși aceasta s-a manifestat în limitele impuse de regim și un pic peste ele, continuitatea și produsul deciziilor și înfăptuirilor sale dăinuie până în ziua de astăzi.

Bibliografie:

Rusnac, Gh., Cozma, V. *Rectorii Universității de Stat din Moldova. 1946 – 1993*. Chișinău, 2005.

Brezianu, A., Spânu, V. *Historical Dictionary of Moldova. Second Edition*, The Scarecrow Press. UK. 2007.

Энциклопедия Советикэ Молдовеняскэ. Вол.4. Chișinău, 1974.

Arhiva Academiei de Științe a Moldovei, F. 1, inv. 3, d.8118, „Artiom Lazarev Marcu”.

*Recomandat
Liliana ROTARU, dr., conf. univ.*